

Révész Emese

Szivárványidentitás

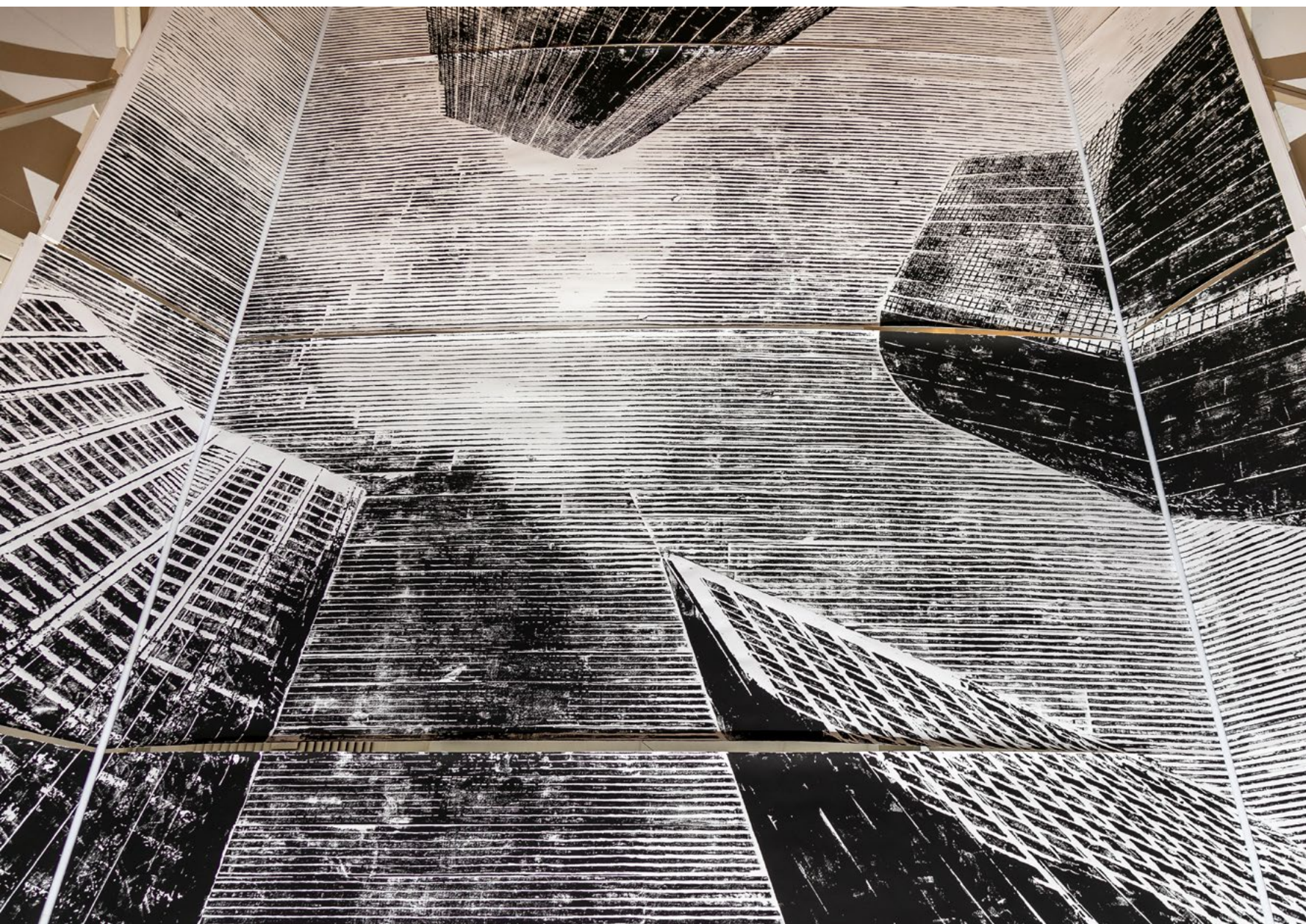
**Koós Gábor díjnyertes
műve Krakkóban és
Miskolcon**

Miskolci Galéria,
2022. II. 15. – V. 22.

KOÓS Gábor:
USA Diary, 2020,
grafikai installáció,
fametszetdúc: 490×460
cm, fametszet, papír:
490×460 cm
Fotó: Baranczó
Benedek / HOM –
Miskolci Galéria
A művész jóvoltából
↓

Utoljára 1976-ban Maurer Dóra személyében nyert magyar alkotó olyan jelentős díjat a Krakkói Nemzetközi Grafikai seregszemlén, mint nemrég Koós Gábor. Maurer *(De)formation* című hidegtűsorozatát akkor harmadik díjjal jutalmazta a zsűri, míg 2021-ben Koós a két nagydíj mellé sorolódó, rangos Európa-díjban részesült. Az 1966 óta működő biennálé (a 90-es évektől triennálé) kezdettől fogva nemzetközi programmal indult, és rövid időn belül a legrangosabb grafikai szemlévé vált. A magyar részvétel a rendszerváltásig

folyamatos és kiegyensúlyozott volt, az első tárlaton Gross Arnold kapott díjat, később Vagyóczky Károly és Mengyán András, a rendszerváltást követően azonban csak Haász Ágnesnek sikerült belépést nyernie ebbe az elit társaságba. Míg az 1955-ben indult Ljubljanoi Grafikai Biennálé Jugoszlávia nyugati nyitására adta a jegyét a grafika progresszívebb törekvéseinek adott teret, az elmúlt időkben pedig kurátori koncepciók szerint szerveződő, intermediális látásmód jellemzi, addig a krakkói, szabad beadásos tárlat karakterét a tradicionális grafikai

KOÓS Gábor: *USA Diary*, 2020, grafikai
installáció, fametszetdúc: 490×460 cm,
fametszet, papír: 490×460 cm
Fotó: Baranczó Benedek / HOM - Miskolci
Galéria
A művész jóvoltából

*Mindketten barnák vagytok, nem fogják
észrevenni a különbséget (USA Diary)*, 2020,
egyedi CMYK nitrotranszfer nyomatok, 720 db,
egyenként 15×11 cm
Fotó: Baranczó Benedek / HOM - Miskolci
Galéria
A művész jóvoltából

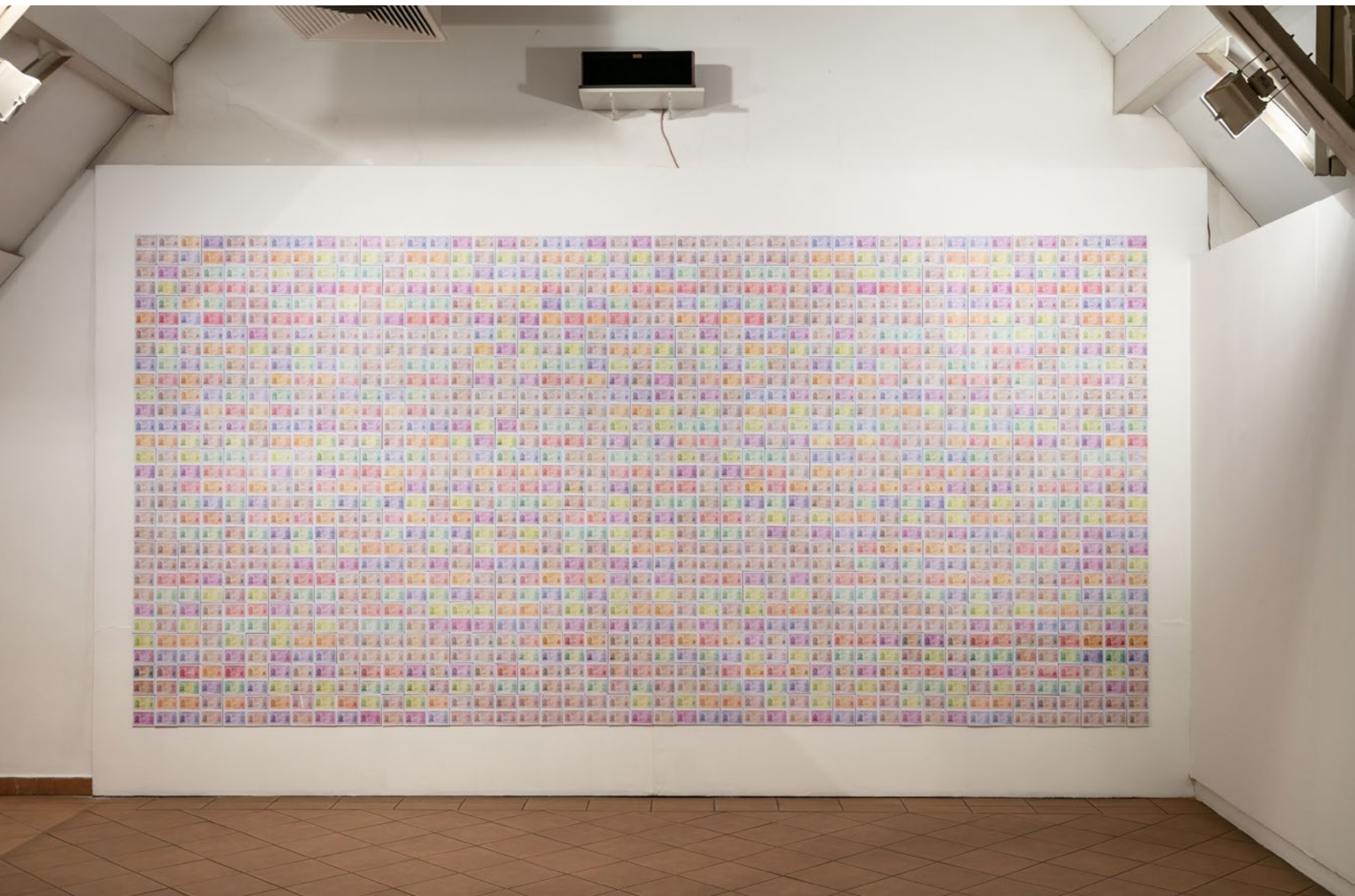
technikák jelenléte határozza meg. A Krakkói Triennálé éppen annak bizonyossága, hogy a hagyományos grafikai technikáknak van létjogosultsága az ezredfordulón is, mi több, kifejezetten vonzó alkotói perspektívát jelentenek. Ez persze távolról sem jelenti a printalapú, mediális vagy installatív művek kizárását.

Koós Gábor a fiatal magyar grafikusnemzedék talán legmarkánsabb, legnagyobb hatású egyénisége. Munkáiban töretlenül érvényesül a hagyományos képnymtatás elementáris gesztusának konceptuális mélységű át gondolása. E tekintetben munkásságának arculata mélyen rokon a Krakkói Triennálé programjával. Műve, amely 2021-ben Európa-díjat kapott, egy nagyobb sorozat, a 2020-ban alkotott *USA Diary* része. A három részből álló ciklust Koós 2020 őszén az Ina Galériában mutatta be, a monumentális sorozat két darabja pedig idén május közepéig a Miskolci Galériában tekinthető meg. Egyfajta tiszteletadás ez a nagy művészeti múlttal rendelkező város részéről, amely tavaly ünnepelte a Miskolci Grafikai Triennálé indulásának 60. évfordulóját, idén pedig százestendős Miskolci Művésztelep jubileumát.

Koós képciklusa ugyanakkor egy nagyobb naplótrilógia (*Glasgow Diary*, 2010; *Budapest Diary*, 2013–2016) része is. A napló kifejezési formája Koós egész képi gondolkodásának alapelvét képviseli mint olyan műfaj, ami a jelen közvetlen rögzítésére törekszik. A nyomrögzítés vágya indította Koóst még főiskolásként arra, hogy glasgow-i tárgyi emlékeiről frottázslenyomatot készítsen. A frottázs mágikus karakterű, direkt nyomrögzítését folytatta budapesti naplójában, ahol a műterem tárgya inak teremtette meg térbeli másolatait. Ezzel párhuzamosan készültek a fővárosi utcákat, bérházakat megidézõ, monumentális, fekete-fehér fametszetei. Ezúttal

ismét egy utazás, az új tér szokatlan vizuális benyomásai inspirálták a *USA Diary* képeit. 2019-ben négy hetet töltött Koós Gábor az Egyesült Államokban, ahol autóval beutazta a nyugati partot. A felvidéki Losoncra indult, kelet-európai művészként két alapélménye körvonalazódott: Amerika gigantikus léptéke, ami a természeti és városi tájban egyaránt érvényesül, valamint a rasszizmus. Az előbbi két monumentális fametszet installációban ragadta meg, amelyeken a mamutfenyők és a felhőkarcolók óriásait idézte meg. Mindkettő nézőpontja az óriás teremtmények mellett eltörpülő ember alulról felfelé tekintő tekintete. Installációs eljárása különleges térillúziót kelt azzal, hogy Koós a padlóra helyezi a nyomtatok fadúcait és a plafonra a fekete-fehér lenyomataikat. Ezáltal olyan szituációt teremt, amelyben a néző a dúcokra lépve bekerül a mű terébe, fizikailag is átélve a letaglózó méreteket. Dúc és nyomtat, eredeti és másolat, a dolog és annak vizuális emléke közös nevezőre kerül. A dúc kézzel megmunkált fa anyaga kettős asszociációs kört nyit, amelyben egyszerre utal az érintetlen természeti tájra, valamint a civilizáció kezdetétől használt építkezési alapanyagra.

A miskolci tárlat a trilógiának azt a két darabját mutatja be, amely a városi léthez kötődik: a felhőkarcolók mellé helyezve azt a monumentális képegyüttest, amely a 2021-es Krakkói Grafikai Triennálé Európa-díját nyerte el. A 720 darab 11×15 centiméteres képből álló installáció – Koós csaknem minden ezt megelőző művéhez hasonlóan – személyes élményből indul ki. Egy éjszakai szórakozóhelyre csak személyi igazolvánnyal lehetett belépni, és mivel Koós az övét otthon felejtette, indiai barátja a sajátját nyújtotta oda neki, mondván, „mindketten barnák vagyunk, nem fogják észrevenni a különb-

← ↑
KOÓS Gábor:
Mindketten barnák
vagytok, nem
fogják észrevenni a
különbséget (USA
Diary), 2020, egyedi
CMYK nitrotranszfer
nyomatok, 720 db,
egyenként 15x11 cm
 Fotó: Baranczó
 Benedek / HOM -
 Miskolci Galéria
 A művész jóvoltából

seget". A mű címét is adó mondatban számára összegző-dött az amerikai gondolkodást mélyen átható rasszizmus jelenléte, ahogy a tárlat bevezetőjében fogalmaz: „Az a mindennapi rasszizmus, ami függetlenül a konkrét etnikai hovatartozástól, minden színesbőrű embert [angol: POC, people of color] egyformán kezel.” Az önzonosság és különbözőség sztereotípiákat alkotó ördögi körét Koós oly módon vizualizálja, hogy kettejük személyi igazolványáról a nyomdai négyszínnyomás (CMYK) valamennyi variációját felhasználó nitrotranszfer nyomatokat készített. A személyi igazolványnak Közép-Európában is van egy mélyen politikus olvasata, amely a hatalmi felügyelet eszközeként értelmezi azt. Erre reflektált Méhes Lóránt 1972-es festménye vagy Bródy János 1980-ban írt dala. Koós globálisabb és komplexebb módon, a rasszizmust tematizálva vizualizálja a személyit, amikor a társadalmi tolerancia szimbólumává teszi és szívárványszínekbe borítja azt.

Koós művének kiemelkedő elismerése nyilván a társadalmilag érzékeny témának is szólt. Egybehangzott ez a Krakkói Triennálé kiemelt gondolatkörével, amely a tárlat címében - *Disszonáns jövő* - is megjelent. A kiállítás bevezető gondolatait jegyző Marta Anna Raczek-Karcz úgy fogalmazott, hogy a 15 országból beválogatott 70 művész mintegy 300 művében visszatérő elem a jövőért érzett aggodalom, az egyfajta disztópikus jövőkép. (Mindez 2021 őszén volt, a Covid árnyékában, de még az orosz-ukrán háború előtt.) Összegzéséből kitűnik, hogy a triennálé művei között különös érzékenység mutatkozott a természet, a környezetvédelem, a pandémia, a szociális-társadalmi kérdések és a kollektív traumák

feldolgozása iránt. A kettő keresztmetszetében helyezhető el például Edward Bateman printsorozata, amely a pandémia elzártságában az elvagyódás tárgyait, a megközelíthetetlené vált magashegységeket modellezte le 3D-maketteként. Az a direkt politikus hangnem, amely Koós művén is megjelent, viszonylag ritka volt a tárlat művei között. A kivételek közé tartozott a lengyel Justyna Sokolowska szitanyomat-sorozata, amely a történelmi traumafeldolgozás elakadásával szembesítette nézőt. Párképein a Suwalki régióhoz kötődő, kereszt-szemes népi hímzések stílusában mutatott be életképi jeleneteket, egyik oldalon az idilli zsánerképeket, azok inverzeként pedig olyan jeleneteket, amelyeken a helybeli zsidók elhallgatott kiirtásának felkavaró epizódjával szembesítette a nézőt.

Koós grafikai sorozata ebben a közegben olyan erős hangot képviselt, amelynek a tengerentúlon és a közép-európai régióban egyaránt releváns olvasata van. Ezért fontos, hogy a mű újra látható Miskolcon, a grafika hazai fellegvárában, mintát adva arra, hogy miként lehet a nyomtatott képet aktuális kortárs médiumként használni.